

O'QUVCHILARNING TEXNIK IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

H.O' Tayirov – o'qituvchi

Urganch davlat pedagogika instituti

Tayanch so'zlar: raqamli texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, zamonaviy ta'lim, raqamli bilimlar, Internet tizimi, masofaviy o'qitish.

Ключевые слова: цифровые технологии, информационно-коммуникационные технологии, современное образование, цифровые знания, система Интернет, дистанционное образование.

Key words: digital technologies, information and communication technologies, modern education, digital knowledge, Internet system, distance education.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar hayotning barcha sohalarida faol qo'llanilmoqda. Iqtisodiyot, bank, xizmat sektori, shuningdek, ta'lim jarayonini ham tez sur'atlarda rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Mamlakatda yashayotgan barcha fuqarolar, jumladan, yosh bolalardan tortib nafaqaxo'rlarning ham ongida raqamli texnologiyalar orqali jamiyatdagi barcha muammolarni hal qilish mumkin degan fikrni shakllantirmoqda. Bundan tashqari, ishlab chiqarish va boshqaruv jarayonlarining robotlashtirilishi, masalan, bank sektorida, robotlar va ishchilar o'rtasidagi raqobat masalasi ham ko'tarilmoqda. Raqamli texnologiyalarni (kompyuter, radio, televideniye, Internet, telefon va boshqalar) ta'lim va jamiyatining barcha sohalariga joriy etish sharoitida, o'quvchilarning texnik qobiliyatlarini rivojlantirishga ta'sir qiladigan murakkab texnik darajalarni darhol o'zlashtirishi, tanqidiy fikrlashni, umumlashtirishni, obyektlarni tasniflashni o'rganishda, turli xil ilmiy fanlarning asoslari bilan tanishishda, turli ilmiy sohalaridagi bilimlarni chuqurlashtirish va tizimlashtirishda texnologiya fanining o'zni katta [2].

Talabalarni raqamli texnologiyalar va texnik tairibaga tayyorlash, ularni yangi o'rgangan texnologiyalardan foydalanish, maslahatlar va mustaqil ishlar yaratishga o'rgatish orqali, ularni kelajakda muvaffaqiyatli va innovativ vakillar qilishga yordam beradi. Bundan tashqari, raqamli innovatsiyalar va texnik tajribaga ega bo'lgan talabalar, yangi texnologiyalarni ishlab chiqish, ularni rivojlantirish va ularning samaradorligini oshirishda ham katta rol o'ynaydilar. Rivojlanayotgan texnik ijodkorlikning talabalarga ijamivatda faol hissa qo'shish imkoniyatini oshirish uchun bir nechta muhim ko'rinishlari mavjud:

- Innovatsion va ijodiy g'ovalar ustida ishlash: Talabalar innovatsion fikrlashni o'rganish va o'zlarining ijodiy g'ovalarini rivojlantirish uchun tajriba o'tkazishlari, ulardan amaliyotda foydalanishlari va yangiliklarni yaratishlari uchun maslahatlar olishlari mumkin. Bu ularni muammolarga yangi vechimlar qidirish, jamiyatda innovatsiyalarni kengaytirish va o'zlarining fikrlarini ilg'or tarzda ifoda qilishga yordam beradi.

- Texnologiyalardan foydalanish: Talabalar texnik ijodkorlikning rivojlanishi uchun muhim bo'lgan texnologiyalardan foydalanish orqali yangi mahsulotlar yaratish, xizmatlarni o'zlashtirish va muammolarni hal qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu ularni yangi texnologiyalarni o'rganish, ulardan foydalanish va ularni jamiyatga o'zlashtirishga tayyorlaydi.

- Hamkorlik va jamoatchilik: Texnik ijodkorlik jamiyatda keng targ'ib bo'lishi uchun hamkorlik va jamoatchilik muhimdir. Talabalar, o'zlarining idealarini boshqa talabalar, o'qituvchilar, sohada tajribali shaxslar va sohada faol tashkilotlar bilan birgalikda amalga oshirish orqali innovatsion vechimini topishni o'rganishadi. Bu ularning jamiyatga faol hissa qo'shishini, qo'llab-quvvatlash va o'zlashtirishni oshiradi.

- Suhbat va o'zaro munosabatlar: Texnik ijodkorlikning rivojlanishida o'quv jarayoni va jamiyat bilan munosabatlar juda muhimdir. O'qituvchilar va tairibali sohada faol shaxslar talabalarni kengaytirilgan o'quv jarayonlari, ish tajribasi va innovatsion loyiha orqali yo'lga qo'yishlari, ularning ijamivat bilan munosabatlarini rivojlantirishga yordam beradi [1].

Raqamli texnologiyalardan foydalanish talabalarda texnik ijodkorlikni rivojlantirishda ko'plab afzalliklarga ega. Ya'ni raqamli vositalar va dasturiy ta'minot talabalarga prototiplarni loyihalash va yaratish uchun juda samarali platformalardan foydalanish imkonini beradi. Bu platformalar yordamida loyihalash dasturi orqali talabalar o'zlarining g'ovalarini tasavvur qilishlari va takomillashtirishlari mumkin. Bu ularga dizaynlarini takrorlash va takomillashtirish, talabalarga amaliy tadqiqotlar olib borish, ularning innovatsion fikrlarini bajarish va texnik ijodiy vechimlarni qidirishda yordam beradi. Bundan tashqari raqamli texnologiyalar hamkorlik va bilim almashishni osonlashtiradi va talabalarga texnik loyihalarda birgalikda ishlash fikr almashish va ijodiy jarayonlarini yaxshilash uchun fikr-mulohazalarni taqdim etish imkonini beradi. Onlayn resurslar va o'quv qo'llanmalarining mavjudligi, talabalarining texnik bilim va ko'nikmalarini mustaqil ravishda kengaytiradi.

Muammolar va mulohazalar: raqamli texnologiyalar ulkan salohiyatga ega bo'lsada, o'qituvchilar ularni texnik ijodkorlikni rivojlantirishga qo'shishda hal qilishlari kerak bo'lgan muammolar mavjud. Bu muammolar o'qituvchilar uchun bir nechta sabablarga qarab paydo bo'lishi mumkin:

So'naqi texnologiyalarni o'rganish kerakliqi. Raqamli texnologiyalar tez-tez yangilanib, rivojlanib borilayotgan sohalaridir. O'qituvchilar o'zlari so'nggi texnologiyalarni bilishlari va ularni o'rganishlari kerak bo'ladi, shuning uchun ularni qayta tayyorlash va qayta o'rganish zarur bo'lishi mumkin.

O'qitish usullarining yangilanishi. Raqamli texnologiyalar o'qitish usullarini va pedagogik metodlarni ham o'zgartirishni talab qiladi. O'qituvchilar yangi texnik vositalarni va platformalarni o'rganishi, ularni o'quv jarayonlarida qo'llashi va o'quvchilarga o'rgatishda foydalanishlari kerak.

Texnik ijodkorlikni o'rganish va boshqarish uchun qulay ko'rsatkichlar. O'qituvchilar uchun texnik ijodkorlikni o'rganish va uni o'qitish uchun qulay va samarali dasturlar, kurslar va usullar yetarli emas bo'lishi mumkin. Ularga texnik ijodkorlik sohasida ko'proq yopiq resurslar va ta'minotlar kerak bo'ladi.

Bu muammolar o'qituvchilar uchun qiyinchilik tug'dirishi mumkin, lekin buning ko'plab vechimlari mavjud. O'qituvchilar yangi texnologiyalarni o'rganish, ulardan foydalanish va o'quv jarayonlarida qo'llashga tayyorlanishi, shuningdek, o'quvchilarga ko'proq texnik ijodkorlik va innovatsion fikrlashlarini qo'llab-quvvatlashlari uchun yopiq resurslardan foydalanish imkoniyatlarini va ta'minotini taqdim etilishi kerak.

Рaqамли технологивалар билан интегрatsивалашган holatda, o'qituvchilar o'zlarini rivojlantirish uchun doimiy ravishda yangi texnologivalarni o'rganish va ulardan foydalanishning muhimligini tushunishlari kerak [4].

Raqamli texnologiyalarni integratsiyalashning samarali strategiyalari texnik ijodkorlikni rivojlantirish uchun raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish uchun o'qituvchilar turli strategiyalarni qabul qilishlari mumkin Masalan, loyihaga asoslangan ta'lim yondashuvlarini kiritish talabalarga o'zlarining texnik bilim va ko'nikmalarini real sharoitlarda qo'llash, ijodkorlik va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini beradi. Talabalarni texnologiya va san'at va dizayn kabi boshqa fanlar o'rtasidagi fanlararo aloqalarni o'rganishga undash innovatsion fikrlashni va turli istiqbol-larni birlashtirishni rag'batlantiradi. Talabalar raqamli man-balarni, onlayn jamoalarni va o'quv qo'llanmalarini o'rganishlari mumkin bo'lgan o'z-o'zini boshqarish uchun imkoniyatlarni taqdim etish avtonomiyani rag'batlantiradi va ularning texnik ijodkorligini oshiradi Bundan tashqari, ochiq muammolarni va dizayn fikrlash metodologiyasini birlashtirish talabalarga muammolarga ijodiy va inno-vatsion fikrlash bilan yondashish, turli xil fikrlash va noyob yechimlarni targ'ib qilish imkoniyatini beradi.

Texnologiyani o'quv dasturiga integratsiya qilish raqamli texnologiyalarning potentsial-imkoniyatdan to'liq foydalanish uchun ularni o'quv dasturiga kiritish juda mu-himdir. Robototexnika, kodlash va raqamli ishlab chiqarish kabi texnologiya bilan bog'liq loyihalarni o'quv dasturiga kiritish talabalarga ijodkorlikni rivojlantirish bilan birga texnik ko'nikmalarni rivojlantirishga imkon beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, bugungi dunyoda raqamli texnologiyalar orqali talabalar o'rtasida texnologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlashning ahamiyatini oshirib bo'lmaydi. Bu ularni kelajakdagi imkoniyatlarga tayyorlash, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish, innovatsiyalarni rivojlantirish, raqamli savodxonlikni oshirish, tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshirish, faol ishtirok etish va motivatsiyani rag'batlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Texnologiyani ijodkorlikni rivojlantirish vositasi sifatida qabul qilgan holda, o'qituvchilar doimiy ravishda rivojlanib borayotgan texnologik landshaftda ajralmas rollarni o'ynashga imkon beradigan raqamli asrga talabalarni faol jalb qilishlari mumkin. Taraqqiyotda davom etar ekanmiz, talabalarni tez o'zgaruvchan dunyoda rivojlanish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va fikrlash tarzi bilan qurollantirish uchun ta'limga raqamli texnologiyalarni integratsiyalashuviga ustuvor ahamiyat berish zarur.

Adabiyotlar

1. Alimov N., Tog'ayev X., Turmatov J. O'quvchilarni texnik ijodkorlik faoliyatiga rahbarlik qilish. // Kasb-hunar ta'limi. -T.: 2004. № 3. 26-27-b.
2. Pardabaev J.E. "O'quvchilar kasb - hunar ko'nikmalarini rivojlantirishda robototexnikaning o'rni" //Fan va jamiyat, 2020, № 2, 81-83-b.
3. Sharonin Yu.V. Oliy va kasbiy ta'limdagi raqamli texnologiyalar: shaxsiy yo'naltirilgan Smart didaktikadan mutaxassislarni maqsadli tayyorlashda blokcheyngacha. // Fan va ta'limning zamonaviy muammolari. 2019, № 1.
4. Norboyeva N.E., Xashimova D.P. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirishda raqamli iqtisodiyotning roli // ACADEMICIA: Xalqaro multidisiplinar tadqiqot jurnali 10 (3), 25-31.

РЕЗЮМЕ. Mazkur maqolada respublikamiz ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llash, ularning imkoniyatlarini tahlil qilish asosida o'quvchilarning texnik ijodkorligini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari aniqlangan. Shuningdek, ta'limda raqamli texnologiyalarni joriy etishga ilmiy asoslangan xulosalar tuzishda mavjud bo'lgan amaliyotni o'rganish, tizimlashtirish va umumlashtirish orqali ta'lim sohasida muhim o'rin egallashi va qanday shaklda joriy etilishi bo'yicha takliflar keltirilgan.

РЕЗЮМЕ. В данной статье на основе применения цифровых технологий в системе образования нашей республики и анализа их возможностей определены приоритетные направления развития технического творчества учащихся. Также путем изучения, систематизации и обобщения существующей практики составления научно обоснованных выводов по внедрению цифровых технологий в образование даются предложения не только о том, какое важное место они займут в сфере образования и в какой форме.

SUMMARY. The article based on the application of digital technologies have been identified in the educational system of our republic and the analysis of their possibilities, the priority directions for the development of the technical creativity of students. Also, by studying, systematizing and summarizing the existing practice in drawing up scientifically based conclusions on the introduction of digital technologies in education.

БЎЛАЖАК ЖИСМОНИЙ МАДАНИЯТ ЎҚИТУВЧИСИГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ТАЪЛИМ ПАРАДИГМАСИ

А.Т.Татлимуратов – ўқитувчи

Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети

Таянч сўзлар: парадигма, жисмоний маданият, қобилият, технология, дастур, инновация, ижодий фаолият.

Ключевые слова: парадигма, физическая культура, способности, технология, программа, инновация, творческая деятельность.

Key words: paradigm, physical culture, abilities, technology, program, innovation, creative activity.

Замонавий жисмоний маданият ўқитувчисига йўналтирилган таълим парадигмаси юкори даражадаги маданият, турли хил кизиқишлар ва бой ҳаётий тажрибага эга бўлган ҳар томонлама ривожланган шахс бўлиши керак.

Парадигма (грекча – “намуна, андоза”) — илмий ютуқлар мажмуи. Интерфаол усуллар орқали анъанавий консерватик парадигма ёки конструктивизм назарияси билан боғлиқ бўлиб, бу усуллар орқали амалда фойдаланишда конструктивизмнинг куйидаги асосий хулосаларини ҳисобга олиш лозим: Талаба ўзи ўрганиши керак, акс ҳолда унга ҳеч ким ҳеч нарсани ўргата олмайди; Ўқитувчи талабаларга билимларни кашф қилишга ёрдам берадиган жараёни ташкил қилади; Билим борлиқдан кўчирилган нусха эмас, уни инсон шакллантиради, ривожлантириб, такомиллаштиради.

Парадигма у ёки бу даврда илмий ҳамжамият томонидан тан олинган ва янги илмий тадқиқот учун намуна асос бўлиб хизмат қилиши зарур. Мазкур тушунчани илмий муомалага кенг ёйилишида америкалик тарихчи Томас Куннинг “Илмий инқилоблар структураси” асари асосий ўринни эгаллайди. Томас Куннинг фикрича, парадигма илмий жамоатчилик бирлигини таъминлайди. Илмий намунани, универсал қонунларни конкрет ҳодисаларга тадбиқ этиш асосида фан ривожланади. Умуман олганда, парадигмани илмий тан олинган ва қайсидир даврда илмий тадқиқот учун йўналтирилган бир ёки бир нечта фундаментал йиғиндиси, деб таърифлаш мумкин. Шу боисдан ҳам илмий парадигма воситасида илмий муаммолар ўртага ташланади ва уни ечиш модели намоён бўлади. Геосиёсий парадигма эса тан